

1885

Szerkesztői iroda:
Enyeden

A KIADÓHIVATALBAN
hová
a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések barmentesen küldendők.
Kéziratok nem adának vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy vidékre postán küldve
egész évre 4 frt.
fél évre . . . 2 frt.
negyed évre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit-sorért, vagy ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.

Uyilttér 20ra 15 kr.

Előfizetési felhívás

a „Közérdek“ czimű, vegyes tartalmu hetilap 1885. évi negyedik évfolyamára.

Az olvasó közönség szives támogatása s lapunk kiadójának áldozatkészsége lehetővé teszi, hogy a „Közérdek“ negyedik évfolyamának szerkesztésére bizalomteljesen vállalkozzunk.

Az idő folyamában mennél teljesebb ismeretbe jutunk viszonyainknak és mennél közelebbi érintkezésbe lépünk ezen viszonyok alakulására és fejlődésére betolyással bíró tényezőkkel, annál inkább meg vagyunk győződve, hogy azon czél, melyet lapunk elébe tűztünk, t. i. megyénk, városaink és községeink közigazgatási, társadalmi, közoktatási, közigazgatási, közérdekű állapotának megismertetése, ezek fejlesztésére czélzó helyes eszmék, javaslatok támogatása, az események pontos és hű feltüntetése mindinkább fontosabbá válik s mind jobban igazolja egy megyei lapnak fenntartását.

Mi, kik a közügyek szolgálatára vagyunk elhivatva, e téren is erónkhöz képest igyekezünk felvállalt kötelességünknek eleget tenni, de a kitzűzött czélunk csak úgy tudunk teljesen megfelelni, ha megyénk s városaink mélyen tisztelt értelmisége s mindazok, kik e megye határain tul is szives vonzalommal viseltetnek törekvéseink iránt, megfelelő támogatásban részesítenek.

Munkatársaink és levelezőink biztosítékot nyújtanak lapunk változatos tartalmára nézve, melynek tárcza és csarnok rovatait érdekesebbé tenni törekedünk. Ismételve ajánljuk lapunkat a t. cz. olvasó közönség lelkes pártfogásába.

Nagy-Enyed, 1884. évi karácsony ünnepén.

A „Közérdek“ szerkesztősége:

Dr. Magyar Károly. Szilágyi Farkas,
Török Bertalan.

Előfizetési árak: helyben hordva, vidékre postán küldve:
Egy évre: 4 forint.
Félévre: 2 forint.
Negyedévre: 1 forint.

Wokál János,
könyvárus és nyomdatulajdonos.

Közművelődési egyletek.

(B.) Ki tagadhatná, hogy bizony mi erdély-részek hátra vagyunk még sok mindenben, s hogy ennek — eltekintve a multak eseményeitől — végső oka az, hogy a közművelődés még nem hatotta át társadalmunk minden rétegét úgy és akként, amint kellene. Az ugyan nem nagy vigasztalásul szolgálhat, hogy pld. Londonban, a legalsóbb néposztály százezerekre menő tagjai között akárhányat találhatni, kinek az Istenről, hazáról, királyról, becsületről s emberbaráti szeretetről nincsenek fogalmai s az írás-olvasás mestersége ismeretlen valami; de bizony fájhat az minden jó érzésű hazafinak, ha látja, hogy nálunk a legegyszerűbb ismeretek is oly szűk körben és oly lassan terjednek, hogy nem esodálhatni, ha nemcsak a köznépet, hanem a szegényebb, képzetlenebb iparosoktömegét is félre vezetheti egyik-másik közönséges iparlovag, politikai vagy társadalmi ámitó.

Ha azután mélyebben vizsgáljuk környezetünk helyzetét, akkor tűnik fel még jobban annak a jónak, higgadt hazafias szellemnek hiánya, mely nélkül bizony a haza és nemzet, a vallás és erkölcs csak egyszerű fogalmak maradnak, minden megfelelő eredmény nélkül.

És itt nem tehetem, hogy jeles példa gyanánt ne utaljak lapunk első számában foglalt „Berlini levélre“, melyben egyik derék munkatársunk pár vonással oly szép képét állítja elő azon hazafias és keresztényies szellemnek, mely a német nép jobbait áthatva, azt oly meghatóan és helyesen tudja minden körben, minden czélszerű alkalommal kifejteti és terjeszteni még a kicsinyek között is.

A lefolyt év utolsó hónapjában tartotta Budapestten rendes közgyűlését a magyar közművelődési egyesület; egy ilyennek létesítését czélozta dr. Haller Károly, Kolozsvár kitűnő polgármestere, a karácsonyi ünnepek alatt, s most erről szól minden hírlap, Budapesten úgy mint Kolozsvárt.

Nem is lehet kicsinyelni az ily törekvéseket. Azon kötelezettség mellett, hogy az általános közművelődésért tenni és áldozatot hozni kell, szépen megférhet az a külön kötelezettség is, hogy leg-többet tegyünk magunkért s a hozzánk tartozókért. Ha a magyar társadalom úgy látja, hogy a magyarság közszellemének fejlődésére nem elégségesek a szolgálatára álló közintézmények, nem elég a sajtó s az irodalom hatása, hát ám fogjon hozzá s tegyen még többet, de okosan, meggondolva s teljesen bevégezve minden helyes kezdeményezést.

Többen a szellemi fejlődés s a közszellem életkítésén kívül az anyagi gyarapodás elősegítését, a vagyoni pusztulásnak, s különösen a földbirtokok nem magyar kézre való jutásának megállítását, a magyarság számbeli apadásának s nemzetisége elvesztésének megakadályozását ohajtanak követendő programmul venni föl. Miért tagadnók: minket is leginkább ez érdekel! Abol vagyoni fejlődés és a számbeli gyarapodás együtt járnak, ott bizony a derék lelkész, a nemes keblű intelligencia s a jó iskola megteszi könnyen a magáét: ott lehetséges aztán magyar, vagy legalább: magyaros társadalmi élet s a hazafias közszellem teljesítése.

Mit tapasztalunk most a vidéken pl. a „hegy-alján“, a „Maros mentén?“ Jónévű családok nemesi kuriáit, szép birtokait oly kezekben látjuk, melyek a donácziós birtokokkal együtt bizony mit sem vettek át a hazafias szellemből. S ha a volt birtokos családot keressük, annak már csak az örök nyugalomra szánt helyeken találhatjuk meg emlékezetét; kipusztult, kihalt egészen.

És a kik még birtokosok, ugyan hánynál találjuk meg azt a kitartó életrevalóságot, ügyes élélmességet, mely pld. a székelyföldieket jellemzi? Az a sok egylet, mely nagy lelkesedéssel megalapított — és most csendes senyvedésre van hagyatva, — az a sok betáblázott kölesön, mely a telekkönyv fehér lapját betölti, az a sok váltó tarto-

TÁRCZA.

A hárfa.

— Szellem-historia. —

KÖRNER után Dr. BOROS GÁBOR.

A titkár és neje a mézes heteknek legelső napjait éltek. Nem különös tekintet, nem mulékony hajlam fűzte őket egymáshoz, nem, hanem főró és sok időn át kipróbált szerelem volt szövetségük peesétje. Korán megismerték egymást, de Sellnert visszaronult helyzete kényszeríté, hogy óhajításának czélját egyre tovább halaszssa.

Végre mégis megkapta a szabadalmat s a rá következő vasárnap a hű leányt miut nejét vitte az új lakásba. Az üdvözlések a családi ünnepélyek hosszu, kényszernapjai után élvezhették végre a bizalmas magány szép estvéit — nem zavartatra egy harmadiktól. A jövőről tervezések, Sellner fuvolája s Josephine hárfája töltötték ki az órákat, melyek olyan rövidnek voltak a szeretőkre nézve s hangjaik mély egybehangzását jövő napjaik barátságos előfutárjának tekintették.

Egy este sokáig gyönyörködtek már zenéjében, midőn Josephinef éjtájáról kezdett panaszkodni. Reggel nem engedé magához gondos férjét, jelentéktelen láza a zenei lelkesültség, az érzékek tulleszítése miatt annyival erősebb lett, minthogy már ifju kora óta gyöngye idegzetű volt. Ámde nem titkolhatta el sokáig férje előtt s Sellner aggódva küldött orvosért. Az orvos eljött, az egész dolgot csekélységnek állítja s más napra teljes jobbulást ígért: A fölötté nyugtalan éj után, mely alatt a nő folyton képzelget, az

orvos a szegény Josephinet olyan állapotban találta, mely egy jelentékeny idegláz minden jeleit magán viselő. Minden eszközt felhasznált, de Josephine betegsége naponként rosszabbá vált. Sellner magán kívül volt. A kilenczedik napon maga Josephine érezte, hogy gyöngye idegzete e betegséget nem bírja kiállani tovább; az orvos ezt rég megmondta Sellnernek. A nő érezte, hogy utolsó órája megérkezett s megadással nyugodt belé végzetába. „Édes Eduárdom“ — szóló férjét utolszor vonva keblére — „mely fájdalommal válok meg e földtől, hol téged s a legfőbb boldogságot ismertem meg; de most már nem szabad többé karjaid közt boldognak lennem, ám legalább hadd lebegjen fölöttem Josephine szerelme, mint egy genius, mig ott fenn viszontlátjuk egymást!“ E szavak után visszahanyatolt s csendesen elszenderült. Esti kilencz óra körül járt az idő.

Sellner borzasztólag szentredett; sokáig küzdött az élettel; a szenvedés megrongálta egészségét s bár sok heti betegség után föllábadt, nem érte több ifju erejét tagjaiban; tompa melánkolika vett erőt rajta s szemlátomást gyengült, pusztult. A kótségbéesség helyébe mélységes bánat lépett s a csöndes fájdalom megszentelte Josephinere való emlékezéseit. Neje szobáját úgy hagyta, a miut volt annak halála előtt. A varróasztalon ott voltak még a munkaeszközök s a szegletben ott állt nyugodtan, érintetlenül a hárfa. Sellner minden estéjét szerelmének e szentélyében tölté, elővette hangszerét, az ablakhoz ült, mint boldogsága napjaiban s a szeretett árny utáni vágy bánatos hangjait esalta ki fuvolájából.

Egyszer épen így ült Josephine szobájában elmélyedve ábrándjaiban. Világos, holdfényes éj volt, a hold halvány fénye bevilágított a nyitott ablakon s a közeli toronyór

épen kilencz órát kiáltott; egyszerre a fuvola hangjaira megzendült a hárfa, mintegy szellemkéztől érintve. Rendkívül meglepetve tette le hangszerét s azzal együtt elnémult a hárfahang is. Remegve kezdé el most Josephine kedvencz dallamát s a hűrok mind hangosabban, erővel teljesebben hangzottak föl a dalra s a két hangszer hangjai a leggyönyörűbb harmoniában egyesültek. Sellner öröm és borzadály közt esett a földre, kiterjeszté karjait a szeretett árny után s legott mintha a tavasz lehelletét érezte volna, egy halvány világ röpült el szeméi előtt. Heves lelkesültséggel kiáltott föl: „Ismerlek, te vagy, te, megboldogult Josephinem árnya! Te megígérted, hogy ezután is szerelmemmel veszesz körül; te megtartád szavad; érzem lehelte, érzem esőkjaid ajkamon, érzem, hogy szellemed ölel.“ Boldogan ragadta meg ismét a fuvolát s a hárfa megint zengett, mindig halkabban, mignem a susogás hosszu akkordjaiban hangzott el. Sellner egész életerejét felizgatá ez este neje szellemének üdvözléte; nyugtalanul veté magát alvó helyére s a hárfa haik zenéje lázas álmakba ringatá el. Későn s az éj képzelmétől kifáradva ébredt fel, egész lényét áthatva érzé; élénk szózat szólalt meg benne, mely sejteté egy későbbi feloszlásnak, a lélek győzelmének a test felett való előérzetét.

Végtelen vágyakozással várta az estét s hívő reménnyel tért Josephine szobájába. Már elmerült volt fuvolája hangjaiba, midőn a kilencz óra elérkezett s alig hangzott el a toronyóra utolsó ütése, legott felzendült a hárfa s a hűrok teljes akkordokban remegtek meg. Midőn a fuvola elnémult, elhallgattak a szellemhangok is, a halványan ragyogó fény ismét megjelent s Sellner boldogságában nem birt egyebet mondani mint: „Josephine, édes Josephinem, vonj kebledre engem!“

1886

Még meg kell emlékezni röviden, ugyancsak mult hó 26-án a dalkör által rendezett dalestélyről, melyel fiatal dalkörünk életrealóságának újabb jelét adta. A dalestély következő műsorral tartott meg: 1. Nyitány, a zenekar által. 2. Dalra, Hubertól, a dalkör által. 3. Arany: „Temtre hívás”, szavalva Berényi Paula kisasszony által. 4. Bordial, bankbából, hegedű: Obréger V., Janky K., Vlaskák V. és gitáron Hochmann E. urak által. 5. Hattyudal, quintet Verditől Gruber S., Grünvald B., Bakó L., Janky K. és Máhr J. urak által. 6. Petőfi: „Az árva leány”, szavalva Vajna Janka kisasszony által. 7. Sóló részlet a koldus diákból, zenekísérettel, előadva Kornya J. ur által. 8. Távozzál, polka mazur Zsaskovkytól, a dalkör által. Ugy a dalkör, mint az egyes szereplők szépen megállották helyüket, s az estély minden tekintetben sikerültnek mondható. Ki kell emelnem azonban Berényi Paula és Vajna Janka kisasszonyok hangulat és érzelmeteljes szavaltát, a mi nagy mértékben emelte az estély fényét, s nagy hatással volt arra nézve, hogy az ünnepély minden tekintetben sikerüljön s szép összeget hozzon be a dalkör részére.

Közönség meglehetősen számmal jelent meg s minden egyes szereplőt megérdemelt tapsban és elismerésben részesített.

Fájdalom, fiatal és szép reményekre jogosító dalkörünk anyagi szükségekkel küzd. A részvételek, melyet csaknem minden irányban találkozik, oda juttatta, hogy már nem lehet sok időt jósolni neki, ha csak valami szerencsés véletlen meg nem menti. Pedig községünk ez egyedüli kultur misszió, egyesülete nagyobb pártolást érdemelne!

Végül megemlítem, hogy községünkben az előjáróság újja szervezése e hó 16-án lesz, s mint az előjelekből látszik, csendesen és változás nélkül fog megtörténni. De erről ne többet most. A viszontlátásig.*

Argus.

Székásmente, 1885. január 8.

„Megnehezült az idők viharos járata felettünk” főképp szegény gazdák felett. A mult évi gabonatermés a Székásvideken egyáltalán nem számítható a kielégítő termékek közé, — s e mellett a gabona ára is oly alacsony, a melyhez fogható rég nem volt. Míg a gabona illő áron fiztetett, hasonló termés után csak mutatkozott némi jövedelem, de most egy tenyérnyi piacra vitt gabona árából, leszámítva a fuvarbért, hid-, piaci- és szemétyvámot s más költséget: alig marad, hogy az adóból is valami törlesztessék; hát még egyéb tartozások és a napi költségek fedezése! Tán meg is bocsátható ily körülmények között felebaráti szeretetünk azon nyilvánulása, melylyel unisano kívánunk Amerikának hét legalább is olyan bősztendőt, melynek buzatermését maga fogyaszthassa el.

Reménykedünk, hogy tavaszig, midőn a gabona árának mégis csak hágnia kell, egy pár eladható tinó árából majd betömjük az erszényben tátongó űrt; ó hiru remény! a barompiazz — ha lehet — még rosszabb a gabonánál, és maradt itt is csak a remény tavaszig, midőn a rendes szólam szerint a marha árának is csak hágnia kell.

Igen, de hát a tavaszig! Nő hát csak addig eltaszitanók valahogyan egyik napot a másik után, csak hogy az az adéxecutio is várna velünk tavaszig. — Ilyen aggodalmak és óhajok közepette érkezik meg a „Kölozsvári Közlöny” mult évi 287-ik számában a pénzügyminiszter ur ó nagyméltóságának egy rendelete az adózók érdekében. Ezen rendeletben egyebek között említettik, hogy a „gazdasági termények árának rendkívüli hanyatlása . . . a földmiveléssel foglalkozó hazai gazdaközönséget a gazdasági rendes kiadások és ezek között az állami közterhek pontos leróvasában is ez időszert nagyon korlátozza . . . a közadók kezeléséről szóló 1883. 44-ik t. c. határozványainak végrehajtása további intézkedésig enyhíttessék” stb. — Ime, mindig igaz: „a hol legnagyobb a veszedelem, legközelebb a segedelem!” — mondogattuk kezzeink tördelve, s az adéxecutio miatti aggodalmainkat szegre akasztottuk. — De kár volt ugy sietni azzal a dologgal, mert az executio megindult még mult évi decz hó vége előtt és éppen ugy folyt, mint a pénzügyminiszter ur ó nmltsa 1884. nov. 7-én kelt rendeletének előtte. Az illető adóvégrehajtó olvasva a többször említett vizasztaló rendeletet, azt mondá, hogy neki arról csakis ezen hírlap útján van tudomása. — Hogy ez miért van így, fejtsék meg a talányok megfejtői.

Mi pedig gazdák azért továbbra is higyjünk és reméljünk, és várjuk a szép — tavaszt.

Székásmenti.

CSARNOK.

Szemelvények

Dr. Smollett „Humphry Clinker” ez. regényéből.
— Angolból Dr. M. —
(Folytatás.)

Szegény Murphy szenvedéseinek hallatára Lidi nővérem eljault s Tabitha némén is nagyokat sóhajtott, s mikor arról volt szó, hogy a házasság életre alkalmatlanná

*) Csak mennél gyakrabban! Hát a bányászat dolga hogy áll?

tették, elkéservede kiáltott fel: „Istenem, mily vad kegyetlenség!” Különös arcot vágott a hölgy menyasszonyi lakomájára, de mégis rendkívül kíváncsi volt a menyasszonyi öltözék apróbb részleteire; hogy ruhája magas derekú volt-e? hogy selyem volt-e vagy bársony s brüseli esiptkével volt-e díszítve? ugy gondolta, hogy bizonyosan pirosította magát, miután a francziákkal voltak összekötötésben, s haja párisi divat szerint lehetett fésülve. A hadnagy nem szeretett volna ezen aprólékosságok tüzetes fejtegetésébe bocsátkozni s azért csak általános-ságban érintette, hogy az indiánok sokkal szívósbabban ragaszkodnak ősi szokásaikhoz, semhogly bármely nép divatát elfogadják, s hogy sem egyszerű erkölcsök, sem hazájuk kereskedelmi viszonyai nem tükrik meg azon fényűzési czikketeket, melyeket Európában oly nagyszerűeknek tartanak, hogy ezen nép annyira erényes és értelmes, hogy nem enged lábra kapni oly divatott, mely végeredményeiben roullottságra s elpuhulásra vezet.

E megjegyzés épen csak arra való volt, hogy kíváncsiságot még inkább feltűzelje, a csűrös, csavarás mit sem kasznált, s végre is elő kellett a hadnagnak állani a következő leleplezéséssel, hogy t. i. hercegnőjének nem volt se papucs, se harisnyája, se inge, se semmiféle fehér alsó ruhája, hogy egész menyasszonyi öltözéke piros alsó szoknyából s egy ágyterítóből állott, mely rézesattal volt vállán megaggatva, de a mi a díszítést illeti az bőven volt. Szépen fésült hajába embersontból készült gyöngyök voltak fonva, egyik szemöldökét zöldre, a másikat sárgára festették, arca kék, ajkai fehérek, s fogai pirosak voltak; homlokától orra hegyéig fekete csik huzódott, orra czimpájában egy pár diszes papagájtoll pompázott. állán valami zöld drágakő villogott, fülein dobpaletta alakú s nagyságu facsüngöket viselt, karjait s lábárait honi készítésű perczek díszítették, nyakán több sor üvegyöngy csillogott, derekáról különös alakú zaeskö vagy tarisznya csüngött, mely fűből volt fonva s szép színekkel kifestve, nyakán egy kozák harezosnak frissen lefejtett fejbőrért viselte, kit jegyese közelebről csatában vágott le, végül egész teste tetőtől talpig medvezsírral volt kenve, mi igen finom illatot árasztott szét.

Az ember azt hinné, hogy ily cziczoma csak kevésé kelthetné fel előkelő modern hölgynek a bálmulását, azonban Tabitha kisasszony arra szánta magát, hogy minden-kire rokonszenvel tekint, a ki csak a hadnaghoz tartozik. Ezért sajnálta ugyan, hogy az indián kisasszony miért nem látta el jobban magát fehérneművel. De egyuttal megvallotta, hogy ruházkodása sok csin- és izlésről tanuskodik, s nem kételkedett, hogy Squinkinak varta ő nagysága rika tőkélyű s nagy értelmiségű fiatal urhölgy s tetőtől talpig jó keresztény. Kérdést tett azután hogy hitvese melyik angol egyház tanait követi? s hogy a szentírásnak új világossága legalább némi halvány fényt vetett reá is? Mikor a hadnagy bevallotta, hogy ugy neje, mint annak egész nemzete előtt a keresztényen hit merőben ism-eretlen, egészen elámulva tekintett reá, s kis vártatva így kiáltott fel: „az ég szerelmére hadnagy ur, hát mi-féle vallásuk van ez embereknek?” A mi a vallást illeti, nagysád, az végzetlenül egyszerű azoknál az indiánoknál, soh'se hallottak azok „az állam és egyház közötti szövetségéről”. Általában két fő-fő lényt imádnak, minden jónak kútforrását, s ennek ellentétét, minden rossznak a szerzőjét. A közép ott is, mint más országokban képtelen babonának hódol, de az értelmesek egy fő lényt imádnak, ki a mindenséget teremtette s fontartja.

„Mily sajnós, jegyzé meg a kegyes Tabitha, hogy valamely szent férfit nem szállott meg az ihlet, a ki közejök menvé, megtérítette volna e szegény pogányokat.”

A hadnagy elmondta, hogy mig köztük lakott, jött oda két francia misszionárius oly szándékkal, hogy őket katolikus hitre térítse, de mikor rejtélyekről s kinyilatkoztatásról kezdtek beszélni, melyet sem érthetővé tenni, sem bizonyítani nem tudtak, mikor bizonyosságképpen oly csodákra hivatkoztak, melyeket ők magok is vallomás alapján hisznek, mikor azt tanították, hogy az ég is föld, teremtoje egyetlen fiának hatalomban s dicsőségben osztozó társának megengedte, hogy mint közönséges halandó aszszonytól szülessék, mlnt hitvány gonosztörőt bántalmazák, megkorbácsolják s még ki is végezzék; mikor erősítették, hogy ők képesek magát Istent megalkotni, lenyelni, megemészteni, új életre kelteni s a végtelenig sokasítani, s mindezt csupán egy kevés liszt és víz segítségével: az indiánokat ámulatba ejtette ez Isten káromló öntelt merészség. A főnökök gyülekezete vizsgálat alá vonta őket, s felhivta, hogy küldetésök isteni eredetét igazolják valamely csodával. A misszionáriusok azt mondták, hogy az nem all hatalmukban.

„Ha valóban az küldött volna titeket a mi megtérítésünkre,” így szolt egyik főnök, „bizonyára volna valami természetfeletti képességetek, bírnátok legalább is a nyelvismeret adományát, hogy megérthessétek vallásotokat a különböző népekkel, kikhez küldetésetek szolt, de ti annyira tudatlanok vagytok nyelvünket, illetőleg hogy a legegyszerűbb tárgyról sem tudtok beszélni.”

Egy szó mint száz, a gyülekezet arról győződött meg, hogy családok, sőt kómedéssel is gyanúsította őket; fejen-

ként egy zsák török buzát határozta számukra s vezetői rendelték mellejük, ki a határozatra kísérj, de missio nariusokban nagyobb volt a vallásos buzgóság, mint az eszély, s vonakodtak háta fordítani az ur szójöveiket. Folytatták a misezést, predikálást, keresztelest s zindian papokkal való szajaskodást, mig az egész községet esszevesztet zavarba sodorták. Ekkor aztán a gyülekezet perbe fogta őket, mint istente on csalókat, kik a mindenható kisenyekedő, gyenge, szeszélyes lénynek tüntessék fel, s állították, hogy tetszésök szerint képesek öt eleálitni elrontani s újra csinálni, ezért istenkáromlas s lázadásban marasztaltak el s bitófára ítélték, hol a Salve regina-t emelkeve örömtánsan haltak meg, mivel hogy elnyerhettek a vértanúság koszoruját.

Lismahugo hadnagy e beszélgetés közben néhány oly szót ejtett el, melyek elárulták, hogy maga is szabad gondolkozásu. Ugy látszott nagyneménk is megütöközt a szent Athanáz hitere szort néhány gyunos megjegyzésén. Mind-egyre előfordult beszédében „a józan ész, bölcsészet s ellenmondás a fogalmakban.” sikra szállt az örökké égő pokoli tűz ellen, s még a lélek hallhatatlanságára is oly csipős megjegyzéseket tett, hogy Tabitha némén hívó lelkét majd hogy a hideg kirázza, mert ekkor már ugy nézte Lismahugot, mint a langeszü tudós mintaképét. Szóval már a hadnagy sem lehetett többé érzéketlen némén szives közlekedése s előzékenységei iránt. s bár modorban volt valami viszataszító annyira uralkodott magán, hogy az udvariasságot ugy a hogy viszonozta. Lehet arra gondolt, hogy félfizetéses vendlő tisztnek nem lenne utolsó szer házasságra lépni egy vén kisasszonnyal, kinek minden valószínűség szerint van annyi vagyon a miből a nem szeretem napokban könnyen, sőt kényelmesen megélhet.

E két eredeti alak elkezdett hát gyöngéd pillantásokat váltani. A férfi a fanyar szót a bök és tetszelgés szörnpijével édesítgette, időnként megkínálta német bornóttal, miből maga is nagy mennyiséget fogyasztott, sőt egy fűből készült zaesköval is megajándékozta, melyet a bájos Squinkinacvorta sajátkezűleg font s vadászati kirándulásain tölténytaskának használt.

IRODALOM.

— A „Magyar Salon” éppen most megjelent januárius füzete valóságos irodalmi meglepetés. Ezen derek folyóiratnál már régen megszoktuk, hogy minden alkalommal meglepetésben részesíti olvasó közönségünket, de jelen füzetéhez hasonló még alig jelent meg a magyar könyvpiacra. Klotild főhercegnő és fenséges leányai Mária Dorottya és Margit főhercegnők saját eredeti rajzai nyitják meg a testes kötetet, melyeket ő fenségeik a magyar irodalom iránt való őszinte érdeklődésből engedtek át a „Magyar Salon”-nak. Kzen képek közül három pompásan sikerült szines lenyomatban jelent meg és József főherceg nemzetünk által rajongással szeretett családjáról Jókai Mór ir valóban szellemes ismertétést, Fekete József személyes benyomásait közli Alesuthról és Hevesi József egy hangulatos költeményben dicsőíti a tündérvilágot. Az egész sajtó a legnagyobb elragadtatással szolt a „Magyar Salon”-ról, mely nemcsak hazánkban válik díszere, hanem kiállja a versenyt a legelső európai folyóiratokkal is. Dús tartalmából kiemeljük a már említettekén kívül Jókai Mór új regényét „Száz leány egy rakáson”; dr. Feenyessy Ferencz orsz. képviselő ur nagyérdőű czikket közöl „Etiquette a politikában” czimmel; Kiss Józsefnek egy gyönyörű szép költeménye autogrammban jelent meg. Hatala Peter kitünő tudós a római szent bambinóról ír. Hevesi József, Sziklay János karácsoni elbeszéléseket közölnek közből-szebb illusztrációk kíséretében. Roppant érdekes s a magyar irodalomban szokatlan a színhazi rovat, mely Jókai „Arany ember”-ét ismerteti s a darab legszebb jeleneteit rajzban közli stb. stb. Szóval a „Magyar Salon” rövid feunállása óta teljesen bebizonyította, hogy mily gazdag a mi irodalmunk és művészetünk, ha van a ki a kitünő erőket csoportosítani tudja. A „Magyar Salon”-t különben a közönség meg is kedvelte, ugy hogy első öt füzete két kiadásban is elfogyott s ma már nem is kapható. Januártól fogva új előfizetés nyitott. Egész évre 7 frt, félévre 3 frt 50 kr, negyed évre 1 frt 45 kr. Kiadói hivatal Budapest dohany-utca 12. sz. — A legmelegebben ajánljuk.

— Az „Ország-Világ”, e legnagyobb és legdíszesebb képes hetilap, újévi (1885) első száma az előfizetői és gazdagabb tartalommal jelent meg. Gazdag érdekes közleményekben, gazdag rovatokban és művészi képekben, mint azt a következő tartalomjegyzék is bizonyítja: „Végzett földesur”, Elbeszélés. Degre Alajosól. — „Uj év”. Költemény. Ábrányi Emilől. — „A falu urai”. Regény. Tolnai Lajostól. — „Az apa születés napja”. Munkácsy festménye. — „Egy magyar, a ki Beeset meghódítja”. Bécsi tárcza. Kaposi Beától. — „Lord Biroa utolsó költeménye (Harminezadik születésnapomra)”. Fordította Kacziay Géza. — „Bem Marosvásárhelyt”. Varady Gáboról. — „A karacsónyí aján-dék után a zárdában”. (Képpel). — „A vallás szabadság Észak-Amerikában”. (New-orki levél). Takácsy Józsefől. — „A „Kriskindli”. (Képpel). — „Az 1884. év halottjai”. — A hét története. Székely Huszartól. — „Hogy fizet a művész”. (Képpel). — Állandó rovatok: Tudomány és irodalom, színház és művészet, újdonságok, vidéki élet, könyvpiacz, hymen, gyászrovat, innen-onnan, rejtvények, napár, hirdetések. Az „Ország-Világ”, melynek szerkesztője Degre Alajos, segédszerkesztője Benedek Elek, a „Székely Tündérország” szerzője, megjelen minden szombatn, két és néha 2^{1/2} iver. Előfizetési ára: egész évre 10 frt, félévre 5 frt, negyed évre 2 frt 50 kr, Az előfizetési pénzek a „Pallas” irodalmi s nyomdai részvénytársaság kiadói hivatalába Budapest. gránátos-utca 6. sz.) küldendők.

— Vettük a „Gondülő” 16 számát, mely egyszersmind az 1885. év első száma, a következő részben új és érdekes tartalommal; „Ujévi vers” költemény Komocsy Józsefől; „Az uj fősipán” regény Tolnai Lajostól; „A végzet” társadalmi regény Margitay Dezsőtől; „Székely támad, székely bánja” történeti regény P. Szathmáry Károlytól (folytatás); „Az ó év” rajz Balás Sándortól; „Ki lesz az örökös?” Hartmann Pfln regénye után magyarosította Mártonffy Frigyes; „Miért nem hordók én órát?” humoreszk Várkonyi Dezsőtől; „Anyátlan” életkép a szerkesztőtől. A borítékon találkoznak a „Magyar gazdasz

szony" állandó rovattal a család, konyha és kert számára; továbbá kedélyes apróságokkal és érdekes talányokkal. Ez új évfolyam első számától azt látjuk, hogy a jelen szerkesztett lap fokozottan emelkedik és tisztásként ajánljuk a olvasóink becses figyelmébe, mert az összes hazai sajtó és a nagy közönség nyilatkozata szerint a „Gondfű” maga nemben a legjelesebb és legelőbb szépirodalmi hetilap, mely valóban megérdemli, hogy egyetlen művelt magyar család asztaláról se hiányozzék. Megjegyzendő, hogy a farsadhatlan, buzgó kiadó havi bérletet is indított, azért hogy 50 kr-ért havonként minden kinek, alkalmat nyújtson arra, hogy személyesen győződhessék meg a lap kitűnőségéről. Ezenkívül mutatványsszámmal is szolgál mindenki-nek, ki e végre hozzá fordul. A lap megjelen minden vasárnap három sűrűn nyomtatott iven, finomha jalszin (chemois) papírral és félvnyi szines borítékkal, előfizetési ára: egész évre 6 frt, félve 4 frt, negyed-évre 1 frt 50 kr, egy hónapra 50 kr. Egyes szám ára 16 kr. kapható minden könyvkereskedésben. Az előfizetési pénz Székely Aladár kiadó tulajdonoshoz küldendő. Budapest, VII. dob-utca 14.

VEGYES HIREK.

— **Kinevezések.** Ö felsége K e u l József deáki kir. törvényszéki elnökét a marosvásárhelyi kir. ítélő táblához bíróvá nevezte ki. — N a g y Ferenccz nagyenyedi királyi adóhivatali ellenőrt a dévai kir. adóhivatalhoz adótárnokká. — V á r a d y Elek mázsa-ésküdtet a marosújvári főbányahivatalhoz sójövédéki mázsa-tisztító nevezte ki. — Főispán ó mlta asszonynepi F a r k a s S á n d o r t közigazgatási díjnyokká nevezte ki, szolgálatátelre a nagyenyedi szolgálóbiróságához osztotta be.

— **Gyulafehérvári hírek.** A városi kisedővő intézet részére, mely a polgármester buzgóóságának egyik legszebb eredménye, közoktatásiügyi m. kir. miniszter 200 frtot utalványozott. — A polgári kaszinó f. hó 4-én tartotta meg közgyűlését, mely alkalommal megválasztották: elnöknek Novák Ferenccz, titkárnak Issekutz János, igazgatóknak Elekes Viktor, pénztárnoknak Avéd Jákó, gazdának Jenői István, könyvtárnoknak Gyulafi Albert, választmányi tagoknak Zsákó István, dr. Mohay Sándor, Kain Hugó, Mihelyes Zsigmond, Coseriu János, Salmen Frigyes, Halász Jakab, Jakabfi Albert, Popp György, dr. Todor József, Inceze Gerő, dr. Reiner Zsigmond. A kaszinó egylet f. hó 24-én, a kereskedelmi ifjuság f. hó 10-én, a szásznó egylet február 10-én rendeznek táncestélyeket.

— **Derék honpolgár.** Gy.-fehérvári Mózes Meudel f. hó 1-én keltre következő levelet intézte Novák F. polgármesterhez: Tekintetes polgármester ur! A mai nap századik évfordulója annak, hogy elődeim ezen szabad kir. városban Lépes-utca 137. sz. a lévő házastelket, melyen jelenleg is lakom, tulajdonjogilag megszereztek. Ezen családomra nézve nevezetes alkalmat egy jótékony czélu emléknak a megállapítására óhajtom megörökíteni, s e czélból van szerencsém a tek. polgármester urnak a gy.-fehérvári kórház javára kétezer frtot mellékelni. Fogadja tek. polgármester ur újvi üdvözetem mellett a legkiválóbb tiszteletem nyilvánítását, melyekkel maradtam, ószintén tisztelő szolgálja Mózes Meudel. Magunk is a legnagyobb elismeréssel emlékezünk meg e tényről. Bizony a megyei kórház is, melyet oly nagy áldozattal emelt és tart fenn megyénk közönsége, várva-várja a humanitás áldozatkész barátainak hasonló jó szívből eredő adományait, hogy teljesen berendezze és felszerelve állhasson a szenvedő emberiség szolgálatára.

— **A székelykoecárdi állami iskola saját könyvtára javára folyó év és hó 17-dikén, az iskola termében, zártkörű táncvizsgalmat rendez 1 forint belépti díj mellett. Kezdeté 7 órakor.**

— **Nyilvános köszönet.** A „dalkör” f. hó 4-én tartott estélye alkalmával felülfizettek: mélt. Miksa Miklós 1 frt 30 kr, tek. Angyal József 50 kr, Fekete Ferenccz 50 frt, tek. Hinléder Guidó 60 kr, tek. Bodola Zsigmond 20 kr, tek. Bartha Dénes Tordáról 60 kr, tiszt.

Iván Miklós 1 frt 20 kr, tek. Ravai N. József 50 kr, N. N. 40, tek. Bisztricsány Sándor 40 kr, tek. Kis Károly 1 fr. Fogadják az egylet halás köszönetét. Nagy Enyed, 1885. jan. 10-én. Bartha Zsigmond, pénztáros.

— **Neerolog.** Zeyktaivi Z e y k F e r e n c z élete 60-ik évében 1885. év jan. 5-án tüdővészben elhalt. A szabadságharc alatt a 11-ik zászlóaljban mint százados, az alkotmányos időben mint közigazgatási hivatalnok, később mint m. kir. honvéd hadbiztos teljes odaadással és feladozással működött. Temetése f. hó 8-án történt Szent-Benedeken. Áldás poraira!

— **Két emberélet ingyen.** Boja Juon derék krakkói földmivest, midőn Enyedről hazatérőleg a galdi utra tért alsógaldi Szonya Szimion és Krécz Sylvester nevű jól bepalinkázott legények megtámadták és halálosan megsebesítették. A hallott véskiáltásokra a közeli koresmáros szolgájával s pár szomszáddal az erősen szorongatottnak kimentősére siet, mire a támadók a segélyesapat ellen fordulnak. Szonya Sz. támadólag lép fel, s késővü pisztolyának egyik lövést a koresmárosra sűti, második lövése csütörtököt mond. de a küzdelemben is pár ütést kapva fejére, holtan terült el. Boja Juont így szomszédháza, majd Krakkóba szállítják s itt kapott sebei következtében meghalt. A nehány forintot, melyet hazulról elindult, megtalálták tüszűjében. A koresmáros s társai másnap önként jelentkeztek a járásbírósnál s beszélték el a véres eseményt, melyben mondhatni az emberszeretet juttatott nekik szomorú végű szerepet.

— **A eseléd bejelentés kötelezettsége** iránt a rendőrség szigorú rendeletet adott ki. A eselédfizetés minden forintja után 5 kr jár a betegápolási alap javára.

— **Szerk. üzenet.** M. Igen. K. E. urnak. A lap t. p. volt. Kérjük további gyakori tudósításait.

— **Piaczi árjegyzék.** Nagy-Enyed, 1884. decz. hó 8-dikéről Heetölter tisztabuzza 5 frt 50 kr, Rozs 3 frt 50 kr, Elegybuzza 4 frt 50 kr, törökbuza 3 frt 50 kr, Zab 2 frt 30 kr, 100 kgm széna 4 frt 60 kr, Szalma 1 frt 40 kr, Egy kgm sertésbuzza 40 kr, marhabuzza 32, 36 és 40 kr, borjubuzza 32 kr, berbecsbuzza 28 kr.

KÖZGAZDASÁG.

A kender nemzetgazdaságunkban.

A kereskedelmi miniszterium jelentésekről kedvezményeket biztosított a kézművári honfogyárnak. Ez remélhető engedi, hogy a kézműváriak az összes nyersanyagot ezenül Magyarországból szerzik be, s mellőzni fogják az eddig jó részben igénybe vett orosz és lengyel kender.

Hazai len és kender-termelésük érdekében nem volna czél szerűtlen a külföldi behozatalt kellően megválogatni, mi által a felvidék sokat nyerne, természetesen úgy, ha a kenderipar ide benn fejlesztetik.

Kenderünk forgalmára nézve nagyon fontos tényező annak mikénti kezelése, mert hibás kezeléssel sokat árthatnak neki, s azért meg kell tiltani a kézműváriak parasztnak azt, hogy egyes esomagokba két-három különbözőleg tilott kender markot foglaljon, hanem markonként esomagoljon, azaz egy markból egy esomagot csináljon. Az orosz kender állítólag ép azért teszik a miénk elé, mert tisztább és tökéletesen van esomagolva. Ugyanez állhat esetleg más oldalról is.

Kétségbevonhatlan horderővel birna egy egyesület — önálló szövetkezet vagy bár szakosztály — a nép felvilágosítása, ósztönzése és serkentése végett. Egy üzleti testület rendszerint több érdekrugóval működik, s köteteli nagyobb biztosítékul szolgálhatnak a kenderáztatás, kezelés okserűsítésében. Hogy pedig az ilyen társulások helyen kifizetné-e magát, nehezen jön kérdés alá. Ha tudnak egyes vállalkozók szépen boldogulni, miért ne boldogulhatna egy üzleti szövetkezet? Ily szövetkezet, mely nemzetgazdaságunk javára kiszámíthatatlan horderőjű ipar-ágot kultiválna, bizvást megnyerné a kormány és megyei hatóság erkölcsi támogatását.

A gazdasági egyletnek — az üzleti rész esetleges mellőzésével — mindig fenmarad az a szép hivatása, hogy a kender természetére vonatkozó helyes tanokat terjessze.

A mondottaknak természetesen nem az a czéljuk, hogy ezenül csupán a kenderre fektessünk minden sulyt s adjuk neki a buza helyét. Az eddigi buza-iskola nem tarthatja fön magát, egyoldalú tulbuzas ment át. Hiszen óriási az idén veszteségünk, mint a rendszer nélküli tulbuzatalaj termésének elesőkkenése folytán szenvedtünk és volt gazdasági ág, mely a bajt ellensúlyozhatta volna. Ha balsors érhetne bennünket — habár oly mértékben — a kender-tultermeléssel is. E czikk hazánkra nézve feltétlen előnyt képez, míg a buza feltételeken, — egy-egy árkrízis, amarra is, másában, nyomasztólag hathat.

A kettőt egyesíteni kellene rendes vetésforgóban. A költségvetés tételei álljanak arányban egymáshoz. Ne legyen a gazda sorsa egy borghoz kötve.

A kenderföld ma alig teszi ki a szántóföld ké-lékát, mennyivel nagyobb lesz az arány, ha rendes forgóba vesszük! Milliókál fölér a különbség.

Tegyük a dolgot megbeszélés tárgyává. A mit-nyes ember nem vinne keresztül, társuljon másokkal. Hanem ott a hol a föltételek megengedik sőt kedveznek a kendernek, mellőzni ezt minden helyes alap nekünk — határos lenne azzal, hogy gazdasági bajaink orvoslását — az idők eseményeitől várjuk. (E-s után).

* * A „The Gresham” életbiztosító társaság az 1884. évi június 30-án lejárt 36-ik üléstől az 1884. évi december 11-én tartott közgyűlésen felolvasott jelentés szerint a múlt év üzleti eredménye igen kedvező volt, amennyiben 7340 biztosítási ajánlat nyújtott be 63,992 275 frank erejű, melyek közül 6264 ajánlat 54,979 845 frank összegről elfogadtatták s a megfelelő kötvények kiállították. A díjsszegből levonván a visszbiztosításiokért fizetett díjakat 13,685 855 84 franka rugott, mibe az első üléstől 1,934 453 86 frank díjat is be vannak számítva. A kamatszám 3,448 170 21 franka rugott s a társaság évi bevételét 17,234 226 05 frankra emelte. A társaság múlt évben 6,124,323 23 frank életbiztosítási összegét fizetett ki. Kihazsítási és vegyes szerződésekre, melyek határideje lejárt 2,570 177 60 frkot fizetett ki. — szerződéseket visszaváltására pedig 1,144,108 86 frkot fordított. A biztosítási alap 3,712,522 10 frkkal emelkedett. Az aktívák az üléstől végén 87,284 420 frkra rugtak. Ez összeállításnál a vételárral felvett értékek értéktöbblete nem vétetett tekintetbe, mivel ezek az értékek nem realizáltak s így azonnali nyereség forrásnak nem voltak tekintendők. Ez értéktöbbletnek nagy fontossága van, mert konvolválja ama garanciákat, melyeket a társaság nyújt. A társaság tőkebefektetései a következők: 1,021,957 50 frank angol állam papirokban, 1,661 437 39 frank az indiai és gyarmatok kormányának értékpapiraiban 16 millió 635,290 83 frank más államok értékpapiraiban 1,600 148 2 frank vasuti részvényekben, elsőbbségben és biztosított értékekben. 25,466,510 52 frank vasuti és más kölcsönkötvényekben, 14,453 178 65 frank házibirtokokban, miből a társaság bécsi és budapesti háza tartoznak 12,042 488 86 frank jelzálogokban és 13 803,408 25 frank más biztosítékokban.

FELELŐS SZERKESZTŐSÉG:

Dr. MAGYARI KÁROLY,
TÖRÖK BERTALAN, SZILÁGYI FARKAS,
KIADÓ-TULAJDONOS: WOKÁL JÁNOS.

Hirdetmény.

BARTHA JÁNOS örökösei által a következő ingatlanok tételnek eladóvá:

1 darab szőlő a Lövőszinben	466	□-öl.
1 " " " "	734	"
1 " " " "	309	"
1 " " " az Órhegyen	336	"
1 " " " "	1571	"
1 " szántó a Helloson	435	"
1 " gyümölcsös a Hosszuban	652	"

Venni szándékozók tek. Gráf János urnál jelentkezzenek.

K ö n y v n y o m d a

Wokál János könyvtáros és nyomdász Nagy-Enyeden.

Ajánlja a most, egészen ujonnan berendezett

KÖNYVNYOMDÁJÁT,

mely egy egész új nagy gyorssajtóval és a hozzá megkívántató betűkkel van ellátva. Elvállal mindennemű és nyelvű könyvek, bármiféle rovatos ivenk, körlevelek, árjegyzékek, számlák, nász-, gyász- és vigalmi jelentések, név- és meghívó jegyek, tánczrendek, gyógyszerítári jelzetek, három-utlevek, vásár-czédulák, hirdetmények, bármily nagyságu falragaszok, — szóval minden e szakmába vágó munkák izléses kiállítását.

Különösen a kir. közjegyzők, megyei s városi hatóságok és a községi előljáróságok, valamint takarékpénztárak figyelmét bátor vagyok arra felhívni, hogy a hivatali szükségletekre megkívántató nyomtatványok gyors elkészítésére s a legolcsóbb árszámításra különös sulyt fektetek. — A községi bíróságok részére szükséges nyomtatványokból raktárt tartok s azokból kis mennyiségben koncz számra is jutányos áron szolgállok. — Nemkülönbén ajánlom

kölcsön-könyvtáramat,

mely áll 3200 magyar és német könyvből. A beállás mindennap megtörténhetik. A részvénydíj nagyon esekély. Vidéki olvasók előnyben részesülnek. Végül ajánlom jól berendezett

KÖNYVKÖTÉSZETEMET

melyben mindennemű könyvkötői munkák, egyszerű, valamint arany metszésű könyvek, új díszmunkák felvállaltatnak, jutányos áron és gyorsan elkészítetnek. Bővebb tájékozás végett megjegyezni kívánom, hogy a Pollák-féle nyomda nem létezik.

K ö l c s ö n - k ö n y v t á r

Nyomatott Wokál János könyvnyomdájában N.-Enyeden.

KÖNYV- és ZENEMŰ-KERESKEDES

KÖNYVKÖTÉSZET

Sz
A K
a In
kö
Wok
az
Kész
a

a „Köz
Az
punk kia
a „Köz
tésére b

Az
tété jut
kezésbe
lődsére
meg vag
lapunk
közsege
közgazd
tése, eze
vaslatok
tüntetése
igazolja

Mi
hivatva,
vállalt k
czének
megyénk
mindazol
zalomma
támogatá
Mu
tanak la
tárca és
rekedünk
vasó köz
Nag

Dr. Mag

Előf
tán küld
Egy
Fél
Neg

Mi

Lán
mondhatj
a magyar
lenné tett
a kort is,
szerruhát

Kár,
ha ugy te
tunk amaz
bácsink.

Kép
melyen m
a tekintél
zeljeteke
még min
Bertalan k
felel, mint
Ninc
mint más
Ó ne
kat, a kit
merős és
mind-mind
is tisztelet
a velök va